

УДК 336.22

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i54.75301>

НЕДОЛІКИ ТА ПЕРЕВАГИ ЗМІН СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В 2016 РОЦІ

*Покоłodна О.В., к.н.д.у., доцент,
Голуб О.О., студент (УкрДУЗТ)*

Розглянуто зміни в оподаткуванні платників єдиного податку, які вступили в дію з 2016 року та торкнулися приватних підприємців і юридичних осіб, що застосовують спрощену систему оподаткування: збільшення суми єдиного податку для платників першої та другої групи за рахунок збільшення розміру мінімальної заробітної плати; збільшення ставок єдиного податку для платників третьої групи; зменшення граничної суми річних доходів; зміна ставок податку, які застосовуються до доходу при порушенні правил і умов застосування спрощеної системи оподаткування; значне збільшення ставок для 4-ї групи платників єдиного податку; наведено особливості оподаткування податком на додану вартість платників єдиного податку 4 групи; без змін щодо реєстраторів розрахункових операцій; можливість зменшення податкового навантаження у періоди збитків. Структурний аналіз надходжень єдиного податку від фізичних та юридичних осіб. Збільшення величини надходжень податку до місцевих бюджетів. Недоліки та переваги реформованої спрощеної системи оподаткування

Ключові слова: спрощена система оподаткування, обліку та звітності, єдиний податок, реформування системи оподаткування, платники єдиного податку, ставки єдиного податку, умови перебування на спрощеній системі оподаткування, РРО для платників єдиного податку

НЕДОСТАТКИ И ПРЕИМУЩЕСТВА ИЗМЕНЕНИЙ УПРОЩЕННОЙ СИСТЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ В 2016 ГОДУ

*Покоłodная Е.В., к.н.г.у., доцент,
Голуб А.А., студент (УкрГУЖТ)*

Рассмотрены изменения в налогообложении плательщиков единого налога, которые вступили в действие с 2016 года и коснулись частных предпринимателей и юридических лиц, которые используют упрощенную систему налогообложения: увеличение суммы единого налога для плательщиков первой и второй групп за счет увеличения размера минимальной заработной платы; увеличение ставок единого налога для плательщиков третьей группы; уменьшение граничной суммы годовых доходов; изменение ставок налога, который применяется к доходу при нарушении правил и условий применения упрощенной системы налогообложения; значительное увеличение ставок 4 группы плательщиков единого налога; приведены особенности налогообложения налогом на добавленную стоимость плательщиков единого налога 4 группы; без изменения в отношении регистраторов расчетных операций; возможность уменьшения налоговой нагрузки в период убытков. Структурный анализ поступлений единого налога от физических и юридических лиц. Увеличение величины поступлений налога в местные бюджеты. Недостатки и преимущества реформированной упрощенной системы налогообложения.

Ключевые слова: упрощенная система налогообложения, учета и отчетности, единый налог, реформирование системы налогообложения, плательщики единого налога, ставки единого налога, условия пребывания на упрощенной системе налогообложения, РРО для плательщиков единого налога

DISADVANTAGES AND ADVANTAGES OF A SIMPLIFIED TAX SYSTEM CHANGES IN 2016

*Pokolodnaya E.V., Candidate of sciences in Public Administration, associate professor,
Golub A.A., student (USU RT)*

The changes in the tax payers of the single tax, which came into effect in 2016 and affected the private entrepreneurs and legal entities applying the simplified system of taxation: the increase in the amount of single tax payers first and second groups by increasing the minimum wage; increase in the rates of the single tax payers of the third group; decrease the maximum amount of annual income; changes in tax rates that apply to income in violation of the terms and conditions of the simplified taxation system; a significant increase in rates for group 4 single tax payers; are the features of the tax to value added tax payers of the single tax group 4; unchanged registrars settlement transaction; the possibility of reducing the tax burden in times of loss. Structural analysis of the single tax receipts from individuals and legal entities. Increase in tax revenues to local budgets. Disadvantages and advantages of a simplified tax system reformed

Keywords: simplified system of taxation, accounting and reporting, the single tax, reforming the tax system, taxpayers single tax, single tax rate, the conditions of stay in the simplified tax system, RST for single tax payers

Постановка проблеми: У сучасних умовах господарювання мале підприємництво - це невід'ємний елемент ринкових відносин. Цей сектор економіки вирізняється гнучкістю та динамічністю щодо змін, будучи важелем вирішення цілої низки соціально-економічних проблем, такими як: збільшення зайнятості населення; створення робочих місць; посилення економічного потенціалу регіонів і країни в цілому; залучення до легальної економічної сфери коштів, які перебувають поза банківською сферою; сприяння розвитку конкуренції.

Мале підприємництво потребує підтримки з боку держави, яка проявляється в тому числі за допомогою фіскальних методів впливу через систему оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Проблеми застосування спрощеної системи оподаткування вивчали такі науковці як: В. А. Ільяшенко, В.М.Кміть, С. І. Логвіновська, Н. М. Ногінова, М. Б. Судомир [4-7] та інші. Більшість наукових досліджень присвячено проблематиці розвитку малого підприємництва, методам оцінювання його діяльності, механізмам державної підтримки і особливостям оподаткування, оцінюванню доцільності переходу суб'єктів малого підприємництва на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності. Наукові напрацювання у цій сфері досить значні, проте залишаються мало дослідженими проблеми визначення напрямів щодо їх вдосконалення та

реформування; впровадження заходів, стимулюючих розвиток сектору малого підприємництва; гармонізації суспільних інтересів. Актуальність і науково-практична значимість окреслених проблем зумовили вибір теми дослідження, визначили його мету.

Мета дослідження полягає у визначенні основних переваг та недоліків реформування спрощеної системи оподаткування.

Основні результати дослідження. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності - особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених ПКУ, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Аналіз справляння єдиного податку протягом 2014-2016 рр. загалом свідчить про позитивну тенденцію до зростання обсягів його надходжень. За даними Державної казначейської служби, у 2015 році єдиний податок надійшов у сумі 10,98 млрд. грн., що перевищує величину його надходжень у 2014 році на 3,6 млрд. грн., або майже у 1,5 рази. Законом «Про Державний бюджет України на 2016 рік» передбачено надходження єдиного податку до місцевих бюджетів в сумі 9,9 млрд. грн., що менше ніж факт минулого року на 1,1 млрд. грн., або майже на 10% [2].

Структурний аналіз надходжень єдиного податку відображає абсолютну перевагу його надходжень від фізичних осіб,

але спостерігається щорічне збільшення частки надходжень від юридичних осіб. Якщо у 2014 році загальна величина єдиного податку фізичних осіб становила 5,4 млрд. грн., а його частка у структурі складала 73 %, то в 2015 р. ця сума зросла до 6,7 млрд. грн., а частка зменшилась до 61,5 %. А на 2016 рік заплановано надходження єдиного податку з фізичних осіб в сумі 6,2 млрд. грн. або 63 % загального обсягу надходжень цього податку до місцевих бюджетів [2].

Дебати навколо змін і кардинальної реформи Податкового Кодексу України (ПКУ) в частині змін спрощеної системи оподаткування велися постійно і задовго до 2016 року. За підсумком, останні зміни до ПКУ були прийняті 24.12.2015 року. Їх прийняли заради бюджету, з порушеннями правил законодавства. В ПКУ прописано, що всі зміни повинні прийматися не пізніше ніж за півроку до початку нового податкового року. Знайомство з податковими реформами за тиждень до їх впровадження не дає можливості платникам податків і зборів планувати свою підприємницьку діяльність, підготуватися до змін і нововведень.

Але юридичні особи-платники єдиного податку можуть зітхнути з полегшенням. Їх найгірші очікування щодо скасування застосування спрощеної системи оподаткування для юридичних осіб не втілилися в життя. Групи платників єдиного податку залишилися незмінними. Але в законі змінили граничний обсяг доходів і ставки оподаткування. Перше ж може торкнутися платників, які працюють на спрощеній системі та мають великі обсяги доходів.

Розглянемо зміни з 2016 року, які торкнулися приватних підприємців та юросіб на єдиному податку [1].

Розмір єдиного податку, що підлягає сплаті, визначається з урахуванням групи єдиного податку та встановлюється:

або у відсотках від розміру мінімальної заробітної плати на початок року (розмір мінімальної заробітної плати визначається на підставі Закону про державний бюджет на відповідний рік) – фіксована ставка;

або у відсотках від доходу – відсоткова ставка.

Для першої і другої групи платників єдиного податку фіксована ставка встановлюється відповідними органами місцевого самоврядування (сільськими,

селищними та міськими радами) в залежності від виду діяльності в таких межах:

- для першої групи – в межах від 0% до 10 % мінімальної заробітної плати;

- для другої групи – в межах від 0% до 20 % мінімальної заробітної плати.

Для третьої групи платників єдиного податку відсоткова ставка визначається:

- у розмірі 3% доходу у разі сплати ПДВ;

- у розмірі 5% доходу у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

Також, єдиний податок у розмірі 5 % від доходу сплачують суб'єкти господарювання, що здійснюють виробництво, постачання або продаж ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння.

У відношенні I та II груп платників єдиного податку нічого не змінилося, крім розмірів сплачуваного податку. І це логічно – через зміни рівня мінімальної заробітної плати, тобто збільшення бази (1378 грн), збільшаться і податкові платежі. Так місячна сума єдиного податку становитиме в 2016 році:

- для платників I-ої групи 137,8 грн (було 121,80 грн);

- для платників 2-ї групи 275,6 грн (було 243,60 грн).

До доходу, отриманого з порушенням умов перебування на спрощеній системі оподаткування, будуть застосовуватися інші ставки. Для підприємців 1-2 груп 15%.

Поставлено крапку в питанні використання у своїй діяльності реєстраторів розрахункових операцій. Умови незастосування касових апаратів другою групою платників єдиного податку, залишилися без змін – при обсязі доходів менше 1 млн. грн. можна не застосовувати РРО.

Так, на 3-й групі єдиного податку будуть перебувати платники, з річним обсягом 5 млн. грн. (було 20 млн.). Можливо, законодавці, таким чином, починають готувати суб'єктів підприємницької діяльності до того, щоб юрособи з великими обсягами доходів, організовували свою роботу на загальних підставах. Таке значне зниження межі рівня дохідної частини однозначно зіграє роль у зміні кількості підприємців-єдинників, частина платників повинна буде перейти на загальну систему оподаткування або зареєструвати

платниками єдиного податку своїх родичів (як це було до збільшення рівні річних доходів).

Також, розуміючи, що всі використовують єдиний податок з метою оптимізації податків, законодавці збільшили ставки податку для всіх суб'єктів діяльності – юридичних і фізичних осіб: 3% (з ПДВ) (було 2%); 5% (без ПДВ) (було 4%).

Відповідно змінено і ставки податку, які застосовуються до доходу при порушенні правил і умов застосування спрощеної системи оподаткування. Розмір таких ставок складе для платників 3-ої групи — 6% чи 10%, тобто, подвійна ставка.

Постійна невизначеність законодавців до ставок єдиного податку, спостерігається не один рік. Незначні коливання знову приведуть до необхідності затверджувати і приймати нову декларацію по єдиному податку. І, як завжди, це буде не оперативно, так що слід чекати листи та роз'яснення від фіскальної служби з цього приводу. Умови незастосування касових апаратів, залишилися без змін – обсяг менше 1 млн, можна не застосовувати РРО.

Платниками єдиного податку 4 групи у 2016 році можуть бути юридичні особи - сільськогосподарські товаровиробники, питома вага продажу сільськогосподарських товарів за попередній податковий (звітний) рік не менше, ніж 75%.

Ставки(збільшено) з 0,09-1,35% нормативно-грошової оцінки 1 га землі до 0,16-5,4% в залежності від виду земель.

-для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виросуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди) — 0,81;

-для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, — 0,49;

-для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) — 0,49;

-для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, — 0,16;

-для земель водного фонду — 2,43;

-для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виросуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди, — 5,4.

Особливості оподаткування податком на додану вартість платників єдиного податку 4 групи у 2016 році:

Платники єдиного податку 4 групи можуть зареєструватися платниками ПДВ. Для таких підприємств застосовується спеціальний режим оподаткування ПДВ. До 2016 року такі платники ПДВ акумулювали всю суму ПДВ на спеціальних рахунках у банках, куди перераховувалися суми ПДВ згідно поданих декларацій. Після започаткування електронного адміністрування податку на додану вартість з липня 2015 року для таких платників додатково до основного рахунку в системі електронного адміністрування (куди перераховувалися суми ПДВ за операціями не в межах спеціального режиму оподаткування) створено ще один рахунок в системі електронного адміністрування ПДВ - для операцій за спеціальним режимом оподаткування. На протязі одного операційного дня після зарахування коштів на такий рахунок вся сума ПДВ перераховувалась на спеціальні рахунки підприємства для акумулювання сум ПДВ.

Не відбулося ніяких змін щодо РРО. Як і в 2015 році, реєстратори касових операцій не застосовують платники єдиного податку, відповідно до п. 296.10 ПКУ:

1-ої групи; 2-ої і 3-ої груп (фізособи – підприємці) незалежно від обраного виду діяльності, обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 1 млн. грн. У разі перевищення в календарному році цього обсягу доходу застосування РРО для такого платника єдиного податку є обов'язковим. Застосування РРО розпочинається з першого числа першого місяця кварталу, наступного за виникненням такого перевищення, та продовжується у всіх наступних податкових періодах протягом дії свідоцтва платника єдиного податку

Висновок: На підставі наведених вище змін застосування спрощеної системи оподаткування основними перевагами реформованої спрощеної системи оподаткування є:

1) збільшення величини надходжень податку до місцевих бюджетів за рахунок збільшення податкового навантаження шляхом збільшення ставок податку при зменшенні граничної величини доходу;

2) часткове усунення дискримінації найдрібніших підприємців, в тому числі тих, хто тільки починає діяльність;

3) можливість зменшення податкового навантаження у періоди збитків, оскільки в разі перевищення витрат підприємця над його виручкою сплата ПДФО не здійснюватиметься;

4) збільшення прозорості ведення бізнесу, адже використання касових апаратів та стимулювання обліку витрат забезпечать більш прозору діяльність платників єдиного податку;

Недоліки реформованої спрощеної системи оподаткування:

1) частина платників єдиного податку буде вимушена піти з ринку або перейти в «тінь»;

2) спосіб вирівнювання податкового навантаження може бути неоптимальним, зокрема у деяких випадках воно буде надмірним;

3) збільшення зловживань системою спрощеного оподаткування, зокрема щодо реєстрації фіктивних ФОП для зменшення зобов'язань із сплати податку на прибуток та ПДВ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : [офіц. текст від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI з імен. та доповн. станом на 01.01.2015 р.]. – Режим доступу : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=3091038 5. – (дата звертання: 20.04.2016).

2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>. – (дата звертання: 19.04.2016).

3. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України [Електронний ресурс]: Закон України від 12.2014 №76-VIII – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/76-19>.

4. Ільяшенко В. А. Наслідки і проблеми застосування спрощеної системи оподаткування в Україні [Електронний ресурс] / В. А. Ільяшенко // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. - 2013. - № 3. - С. 13-18. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2013_3_5 - (дата звертання 21.04.2016).

5. Переваги та недоліки функціонування спрощеної системи оподаткування в Україні [Електронний ресурс] / В. М. Кміть, М. Б. Судомир // Інноваційна економіка. - 2013. - № 1. - С. 57-62. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_1_1 7 - (дата звертання 21.04.2016).

6. Концептуальні підходи до спрощеної системи оподаткування в Україні [Електронний ресурс] / С. І. Логвіновська // Економічний форум. - 2013. - № 3. - С. 180-185. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2013_3_32 - (дата звертання 21.04.2016).

7. Необхідність реформування податкової політики України в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] / Н. М. Ногінова // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. - 2014. - Вип. 25. - С. 141-145. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2014_25_26 - (дата звертання 22.04.2016).

*Рецензент д.е.н., професор УкрДУЗТ Зайцева І.Ю.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Полякова О.М.*